som vi seer ved Karl den Stores nationale Deportationer, de talrige Brezzen- (Bretonen-), Friesen-, Langbarden-, Sachsen-, Thüringheim.

Ovenstående er kun spredte Iagttagelser. Men de giver et Indtryk av, hvilke indviklede historiske Problemer man må tumle med, når det gælder at fastslå de enkelte Samsættypers Alder.

I 400-500tallet finder vi: Masseproduktion av frankisk *-heim* og (efter 568) av langobardisk *-ing*. I Italien er *-ing* faktisk ene om Buddet; andre Slags Stednavne forekommer så at sige ikke. Samsæt er en sjælden Undtagelse.

Tager vi nu den klassiske Overlevering gennem 300 År, fra 115 f. Kr. til c. 200 e. Kr., så finder vi i dette lange Tidsrum opsnappet en 4-5 ægte gottonske Samsæt: Boi-haemum, Teurio-chaim, Idista-viso, Melibokos, (Furgi-satis?). De øvrige Samsæt har keltisk Model. Totaliter vacant: *-land, -hav, -meer, -fjord, -våg, -vig, -sø, -å, -kilde, -strøm, -flod, -bæk, -strut, -brok, -lar, -mose, -mor, -wald, -hagen, -hart, -horst, -feld, -fjæld, -stad, -hus, -büttel, -torp, -harg, -vi* osv.; jeg kunde fortsætte med Snese av Exempler. Er den romerske og græske Opfattelsesevne virkelig så svag, at den overseer en latent tilstedeværende Tilvirkning av sammensatte Stednavne, medens den samtidig fuldstændig klart og nøjagtigt gengiver den ved gottonske Personnavne herskende sammensatte Type? Nej! det forstenede langobardiske Navneforråd viser, at Samsæt anno 568 var en sjælden Undtagelse ved Bygdnavne.

Jeg konkluderer: nordisk Stednavneforskning har forsømt at give sort på hvidt for den Antagelse, at Samsæt var en i Urtidens Bygder almindelig herskende Type, medens Simplex ingen Rolle spillede.

Eskjær, 10. Februar 1954.

Gudmund Schütte.

GIRART - SIGIBERT - CHILPERIK - SIGURD

1. Et oldfransk Digt og Eddaens Nibelungversion.

Den tyske Nibelungforskning har hidtil holdt sig altfor snævert til tyske og nordiske Kilder. *Fr. Panzer* i »Studien zum Nibelungenliede« 1945, efterlyser franske Forbilleder. *Gust. Brockstedt* har allerede fremdraget ét saadant i »Flooventstudien«, 1906; jfr. mit Referat i »Sigfrid und Brünhild«, Kap. XVII.

Et endnu mere slaaende Forbillede fremdroges av *Leo Jordan* ved Udgaven av den oldfranske »Chanson de geste« »*Girart*«, 1903. Det paapeges av *Kurt Wais* i »Frühe Epik Westeuropas und die Vorgeschichte des Nibelungenliedes«, 1954.

Helten *Girard* trolover sig med en Fyrstedatter, men svigter hende og overlader hende til en Nabofyrste, som til Erstatning skaffer ham hendes Søster til Brud. Girart hjælper ham med at vinde den vragede Fæstemø. Denne føler sig naturligvis brøstholden, chikanerer sin lykkeligere Søster ved at smæde Girart som undergiven Vassal under hendes Brudgom og gør Ting, der skal tjene til Undergang for den troløse Fæstemand.

Der kræves ikke meget Skarpsind for at sanse, at det ligger klods op ad den norrøne Version. Det noget paafaldende Troskabsbrud motive-

res i Norden blot en Del klarere ved et tarveligt Teatertrick, nemlig den »Glemselsdrik«, som Rænkespindersken *Grimhild* tvinger sin Datter *Gudrun* til at narre *Sigurd* til at drikke. Hvorpå denne ægter Gudrun. Ved et nyt Teatertrick, Hamskifte, må han hjælpe Gudruns Broder *Gunnar* med at vinde *Brynhild*. Naturligvis føler denne sig brøstholden. Der udbryder Strid mellem de to Fyrstinder, og Brynhild lader den uordholdende Fæstemand myrde. Således særlig tydelig i Færødigtet »Brynhildar þáttur«, som jeg har paapeget i »Arkiv för nord. filologi« 1951. Forresten bliver Sigurds Alter-ego Sigfrid i »Hveenske Krönike« særlig tydelig smædet som en svigefuld Person.

Altsammen iøjnefaldende nok. Men et særlig vigtigt Træk fattes i de norrøne Versioner, nemlig de tvende Fyrstinders *Søskendeforhold*. Det er et meget karakteristisk Træk, og ingenlunde dagligdags i Digtningens Verden.

Genfindes det da slet ikke andensteds? Jo visselig! Og dét paa det allervigtigste Sted, nemlig i den *faktiske Historie* hos *Gregor av Tours* og andre Øjenvidner. Lad os nu høre denne faktiske Historie, *Merovingertidens* Historie.

Idealhelten *Sigibert II* av Nordøstfrankrig, den eneste ridderlige Merovinger (Felix Dahn), vinder Prinsesse *Brunehild* av Spanien. Hans Broder, *Chilperik* av Nordvestfrankrig, efteraber ham og vinder Søsteren *Gailasvintha*. Forført av sin i den Anledning vragede Konkubine, Rænkespindersken *Fredegund*, øver han Troskabsbrud mod sin Hustru, lader hende myrde, og ægter strax derefter Sladdertasken Fredegund. Naturligvis føler den myrdedes Søster Brunehild sig brøstholden og nærer Hævnplaner mod den troløse Brudgom. Men denne og Fredegund lader Sigibert myrde og udlægger Brunehild som Morderske. Da ogsaa Chilperik myrdes, udlægges hun atter som mordskyldig, og hun henrettes tilsidst paa denne løgnagtige Anklage. (Navnene Sigibert og Chilperik turde i Fransk lydlig være flydt sammen i Formen *Chivers).

Alt dette er ganske lige til. Ingen kan undgaa at se Lighederne mellem Historie og Sagn.

Kun ét staar endnu uklart: hvordan er Sigibert blevet til Girart? Det Problem har Wais glemt. Men det løser sig ved nærmere Eftertanke helt let. Vi skimter en Række nærliggende sproglige Skifter: Sigi-bert > Si-Gibert > Si(re) Gibert eller Si(eur) Gibert > Sire Girart eller Sieur Girart, «Herr Girart«. Navnet Gibert kan i den episke Udvikling let være ombyttet med Girart. Og Formen »Herr Girart« forklares let som Følge av Paastanden om Heltens saakaldte Vassalforhold til den vragede Fæstemøs Ægtemand.

Altsammen i den episke Udvikling saare let at forstaa. Langt mere ligetil end de famøse Teatertricks med »Glemselsdrik« og »Dølgehjælm«, der bare røber Digterens Brist på Evne til at motivere Helten Sigiberts opdigtede Troskabsbrud, som er lånt fra Niddingen Chilperik.

2. Sammensmeltningen av Sigibert og Chilperik.

I »Gotthiod und Utgard« har jeg et Avsnit om, hvordan den episke Udvikling snart *spalter* een Person i flere, snart *klapper* flere Personer *sammen* i een.

Et typisk Exempel paa Spaltningen er Kong *Hrørik Sløngvanbaugi*,

der av sine Tilhængere forherliges som en tapper *Helt*, slyngende en Guldring for at lønne en gæv Kæmpe, medens Modstanderne (i »Bjarkemål«) smæder ham som en ussel *Kryster*, der slænger sine Guldskatte paa Jorden for at købe sig Fred av Hrolf Krake.

Et typisk Exempel paa Sammenklapning er Nibelungsagnets *Sigfrid — Sigurd*, som dækker over Helten *Sigibert* og Niddingen *Chilperik*. Mærk følgende Lighedspunkter.

1. *Sigibert* og *Chilperik* flyder sammen i fransk Sprogudvikling som **Chivers* eller lignende. — 2. Begge er Sønner av *Chlothar*. — 3. Begge er Konger i *Nordfrankrig*, S. i Nordøst, Ch. i Nordvest. — 4. Begge vinder Sejr over *Daner* og *Saxer*, S. ved Hertug Lupus, Ch. personlig. — 5. Begges Sejre forherliges av Digteren *Venantius Fortunatus*. — 6. Do. do. i »*Nibelungenlied*«. og »*Nornagests Saga*«. — 7. Begge vinder *spanske Prinsesser*, der er *Søstre*. — 8. Begge har Ord for at *svige en Fæstemø*; Sigiberts episke Genspejling Sigurd sviger *Brynhild*, og den historiske Chilperik sviger *Brunehilds* Søster. — 9. Begge ægter en Prinsesse med Navn på *-gund*: Sigiberts Genspejling Sigurd ægter *Gu(n)drun*, Chilperik ægter Frede*gund* = Sigfrid ægter *Florigunda*, »Seyfriedslied«. — 10. Begge siges at være myrdet paa Anstiftelse av *Brunehild-Brynhild*; Sigibert og Chilperik skal ifølge Fredegunds løgnagtige Sigtelse være myrdede paa Anstiftelse av Brunehild; Sigfrid-Sigurd myrdes paa Anstiftelse av Brünhild-Brynhild. — 11. Efter begges Undergang udvirker *Gunth.*. av *Burgund* et Forligsmøde, hvor *Brund-ehil Brünhild* midlertidig forsones med *Fredegund*. Det er 12 År efter Mordet paa Sigibert, $3^1/_2$ År efter Mordet på Chilperik. $3^1/_2$ År efter Mordet på Sigfrid udvirker *Gunther* av *Burgund* et Forligsmøde, hvor *Brünhild* og Kriemhild (= *Gu(n)drun*) midlertidig forsones.

St. Andrä i. Lavanttal. 5. Juli 1954.

Gudmund Schütte.

SPROGLIGE OG KULTURELLE STARTPUNKTER

I »Vor Folkegruppe Gottjod« (1926), Fig. 5-7, har jeg påpeget en Række iøjnefaldende Ord- og Kulturspredninger på gottonsk Grund. Synspunktet er i et Kvartårhundrede derefter ikke blevet taget op. Det er en stor Forsømmelse av Forskningen. Jeg skal hær føre det videre, idet jeg gennemgår en Række Handelscentrer, hvorfra Spredningen er udgået.

1. Helgoland. Præsten *Nathan Cypræus* i 1500tallet omtaler på Helgoland en mærkelig Promiskuitet, kaldet *Korteln*, åbenbart en Levning av gammel sakral Prostitution, det samme som vi træffer i Uppsala (se Nr. 13, d). Jfr. »Zeitschr. f. d. alt.« XI, 1859, S. 197 ff. Denne Kultform er åbenbart blevet udbredt med Søhandelen. (Det omdrøftede Tvivlsspørgsmål, om Helgoland er lig Fosetisland, Udgangspunkt for Dyrkelsen av den norske Gud Forseti, skal jeg ikke komme ind på).

2. Før. Hovedhavnen hedder *Vik*. Det kan særdeles vel være et latinsk *Vicus*, »Handelsplads«.

3. Ribe. Handelsbyen *Ripæ* ved Nipsåens Udløb har et tydelig latinsk Navn, der vil sige »Flodbredder«. Det kommer igen ved Helgeåens Udløb i Skåne som Ripa, se Nr. 10.